

Муниципальный район «Мегино-Кангаласский улус»
Муниципальное бюджетное учреждение дополнительного образования
«Центр дополнительного образования детей «Кэрэли»

“Кыл-сиэл сатабыла» – оҕо дьоһурун сайыннарыы, төрүт ньымаҕа
сыһыарыыга үөрэтии программатыгар киллэрий.

Оҕордо: автор
«Кэрэли» оҕону эбии үөрэхтээһин
«Ситии» уһуйаан салайааччыта
Уваровская Александра
Васильевна

2024с Майя

«Кыл-сиэл сатабыла» – оџо дьобурун сайыннарыы, төрүт ньымаџа сыһыарыыга үөрэтии программатыгар киллэрии.

Сыала: Авторскай технологическэй сорудахтары ырытан оноруу “Кылтан, сиэлтэн оноһук”.

Соруктар:

1. Кылтан, сиэлтэн оноһуктары оноруу ньымаларын оџо сааһынан ырытыы
2. Кыл оноһуктар онорууга оџо сааһынан сорудахтары бэлэмнээһин

Саха мандыр уустара, уран тарбахтаах иистэнньэҥнэрэ илиилэрин сылааһын инэрбит маллара-саллара, танаастара-саптара миигин мэлдьи умсугуталлар.

2020 сылтан «Ситии» куруһуогар оџолору дьарыктыыбын. Куруһуокпар 4группалаахпын 1группаџа сана киирбит уһуйуллааччылар сылдыаллар . 2 группабар Мода студиолаахпын онно кылынан араас комплеги онорооччу уһуйуллааччылар сылдыаллар. 3группабар араарс курэхтэргэ, конкурстарга кыттыан соптоох оџолору дьарыктыыбын хас биирдии оџоо индивидуальной улэлэрдээх буолаллар 4 группабар бу Мэнэ-Ханалас иһинэн дэриэбинэлэринэн куйаар ситиминэн үөрэнэр уһуйуллааччылар сылдыаллар.

Куруһуокка оџолор саха итэбэлинэн сиэргэ-туомна үрүҥ кылы-сиэли, ситиини үгүстүк тутталларын, кыл, сиэл харыстыыр, араныччылыыр суолталааџын өйдүү үөрэнэллэр, тутан-хабан үгэһи бэйэтин этигэр-хааныгар инэринэн, кэлэр ыччакка тиэрдэр кыахтанар. Ол курдук, кылы, сиэли, туоһу өбүгэлэрбит ньымаларынан танаастааһынна үөрэтэбин. Хас биирдии оџо, оноһук онороругар, бэйэтигэр сорук туруорунан үлэ хаамыытын былаанныыр, ону технологическэй карта диэн ааттыыбыт. Онорор матырыйаалын бэлэмнии үөрэнэригэр, сыыйа чинчийэр үлэбэ сыстар.

Маны таһынан бу кыл искусстватыгар “Молодые профессионалы” диэн үрдүк таһымнаах Республиканскай күрэхтээхпит онно биһи улууспутуттан муниципальной этапка кыайбыт оџо онно баран кыттар. Мантан сиэттэрэн, кэтээн көрүүм түмүгүнэн авторскай техническэй сорудахтары онорорго санаммытым.

Кылтан, сиэлтэн бу ньымалары туһанан оноһук оноруу сатабылларын кэтээн кордум. Оџо сааһынан ырытыыбын көрдөххө

Оџо сааһа	Сорудахтар	Сатабыла
2-4 кылаастар	1. 4утабынан өрүү 2. Сиэли хатыы	1. Оџолор схеманан өрүүнү сатыылар. Утабы ааџан ойуу таһаараллар. 2. Сиэли сатаан тыыраллар. Хатыы ньыматын ыарырџаталлар.
5-8 кылаастар	1. 6-8 утабынан өрүү 2. Сиэли хатыы	1. Оџолор схеманан өрүүнү сатыылар. Утабы ааџан ойуу таһаараллар. Өрүүнү холбоон улахан үлэни онгороллор. 2. Сиэли сатаан тыыраллар. Хатыы ньыматын сатыылар. Эр киһи курун схеманан онорору сатыылар.
9-10 кылаастар	1. 8-12 утабынан өрүү 2. Сиэли хатыы	1. Оџолор схеманан өрүүнү сатыылар. Утабы ааџан ойуу таһаараллар. Өрүүнү холбоон улахан үлэни онгороллор. Авторскай оноһуктары онорууга холоноллар, өрүү ньымаларын тэннии үөрүйэхтэр. 2. Сиэли сатаан тыыраллар. Хатыы ньыматын сатыылар. Эр киһи курун схеманан онорору сатыылар. Сөрүө оноруутун ньыматын сатыылар, олбох

		онгороллор. Хатын ньымаларын тэнний үөрэнэллэр.
--	--	---

Ожо сааһынан сорудахтары онгоруубутун технологическай карта диэн ааттыбыт.

2-4 кылаас оҕолоругар.

- Тымырдаайы, харысхал, брошь, бөҕөх, сизэл мээчик

5-8 кылаастар

- Кыыс симэбэ, хаппар, дэйбиир, харысхал, көнтөс, кур

9-10 кылаастар

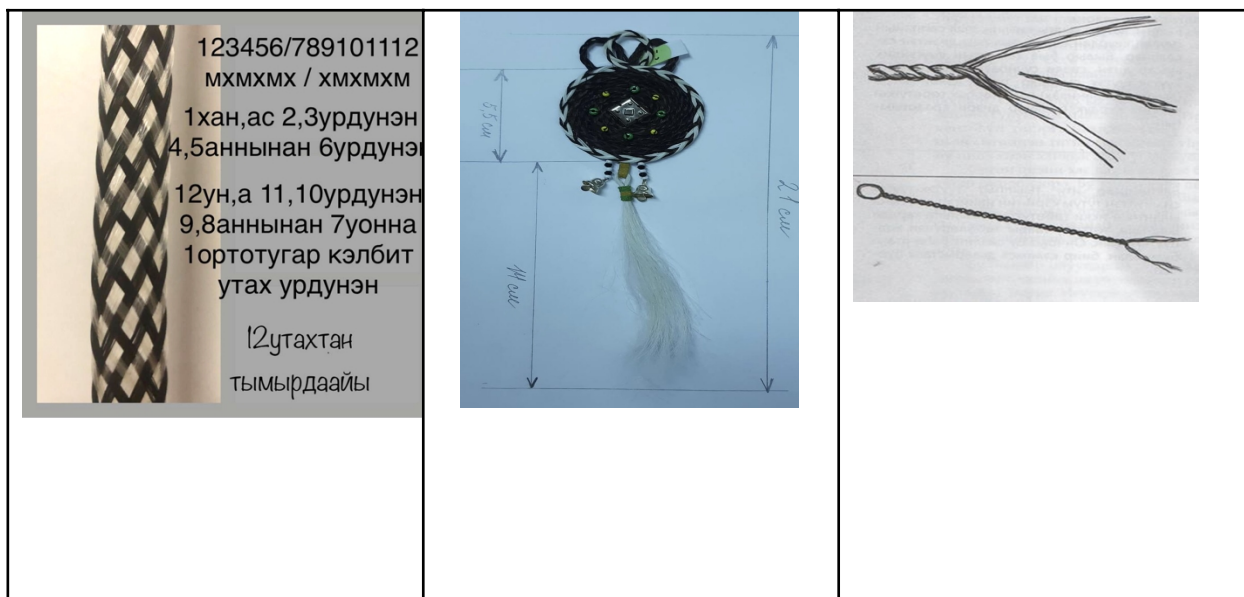
- Авторскай кыыс симэбэ (Айар үлэ), олбох, сөрүө, панно (Айар үлэ)

Бу сорудахтарынан күрэхтэри ыытыахха сөп.

Холобура бу 2022сыллаахха 1турдааҕы балаһыанньа.

Приложения 2.

Тымырдаайы	Харысхал	Панно
1. Сорудах бириэмэтигэр үлэ хаамыытын аттарыы.	1. Сорудах бириэмэтигэр үлэ хаамыытын аттарыы	1.Сорудах бириэмэтигэр үлэ хаамыытын аттарыы.
2. Туттар инструменнарына н сатаан туттуу.	2. Туттар инструменнарына н сатаан туһаныы.	2. Туттар инструменнарынан сатаан туһаныы.
3. Схеманан үлэлии үөрэнии.	3. Схеманан үлэлии үөрэнии.	3. Үлэни хаачыстыбалаахтык толоруу, панно разменын сөп түбэһиннэрии,
4. Үлэни хаачыстыбалаахтык толоруу, түмүктээһин.	4. Үлэни хаачыстыбалаахтык толоруу, түмүктээһин.	түмүктээһин.
	5. Бэйэ ойуулаан көрүүтүнэн киэргэтии.	5. Бэйэ ойуулаан көрүүтүнэн киэргэтии.

Кылтан уонна сиэлтэн онгорууга сүрүн икки хайысха баар хатыы уонна өрүү.

1. Сылгы сиэлиттэн кутуругуттар өрөн ойуу табаарыы.
2. Өрүү схемалара.

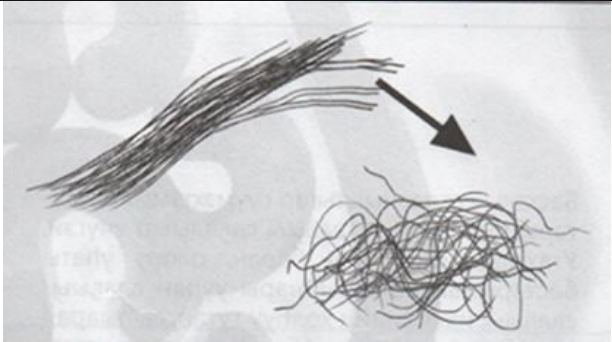
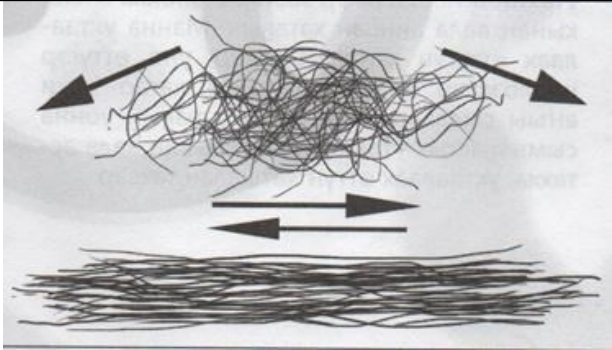
1	12 утахтан тымырдаайы 	123456/789 10 11 12 Хмхмхм/мхмхмх Уна өттө-1утах 2,3 үрдүнэн 4,5аннынан бүрдүнэн. Ханас өттө-12 утах 11,10 үрдүнэн 9,8 аннынан 7 уонна 1өрүллэн кэлбит үрдүнэн.
2	8 утахтан тымырдаайы 	1234/5678 Хмхм/мхмх Уна өттө 1 утах 2,3үрдүнэн 4аннынан Ханас өттө 8утах 7,6 үрдүнэн 5 уонна 1өрүллэн кэлбит утах аннынан.
3	12утахтан илим ойуу. 	123456789101112 Ммммххххмммм 1ханас 2,3 үрдүнэн 4,5аннынан ортоку 6 үрдүнэн 12уна 11,10 үрдүнэн 9,8 аннынан ортоку 7 уонна 1 өрүллэн кэлбит үрдүнэн.
4	8 утахтан таналай ойуу 	12345678 Мхмххмхм 1ханас 2үрдүнэн 3аннынан 4үрдүнэн 8уна 7үрдүнэн баннынан 5 уонна 1өрүллэн кэлбит утах үрдүнэн.
5	12утахтан илим ойуу 	123456789101112 Мххммххммххм 1ханас 2,3үрдүнэн 4,5аннынан ортоку бүрдүнэн 12 уна 11,10 үрдүнэн 9,8 аннынан ортоку7 уонна 1өрүллэн кэлбит утах үрдүнэн.
6	Туот кырыылаах таналай ойуу 	12345678 Мхмххмхм 1хана утах 8,7утах иһинэн киирэн тахсар 8уна утах 2,3 утах быыһынан киирэн тахсар.
7	Быа ойуу 	Мммммхххххх 123456789101112 1 ханас 2,3 үрдүнэн 4,5 аннынан ортоку бүрдүнэн 12уна 11,10үрдүнэн 9,8 аннынан 7уонна 1өрүллэн кэлбит утах үрдүнэн.
8	4утахтан таналай ойуу 	1234 Мххм 1ханас утах 2үрдүнэн 4уна утах 3үрдүнэн өрүллэн кэлбит 1утабы аннынан.
9	Быа ойуу 	123456789 10 11 Хмхмхмхм х м х 1кы ханас 2утах аннынан 3иннинэн 4аннынан 5кэннинэн биннинэн 7аннынан 8кэннинэн 9аннынан 10иннинэн 11 утах кэннинэн 12утах кэннинэн азалан иннигэр эргитэбит

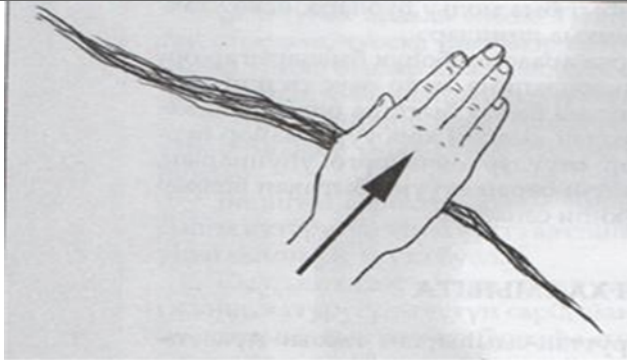
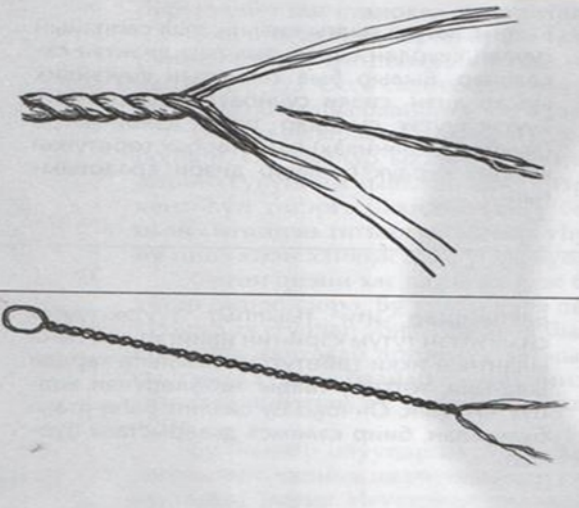
Сиэли хатар ньыма

Сылгы кылын сап онорон иискэ туһаныы

Сылгы сиэлиттэн хатыллыбыт ситии олус бөҕө буолар. Ол ийин саха норуота былыр былыргаттан ситиини булт тэриликэр туһанара. Холорбур, мас көтөрүгэр туһалаах онорорго быа оннугар ситиини туһаналлара. Оттон талааннаах тарбахтаах саха иистэнньэннэрэ, сылгы кылын сап оннугар туһанан тугу баҕар тигэн таһаараллар.

Приложение 4

1		Убаһа кутуругун, сиэлин тириититтэн быһан баран ыраас ууга сайҕаан ылан куурдабыт. Ол кэнниттэн тыырабыт .
2		Тыырыллыбыт убаһа кутуругун. Сиэлин араас хайысханан уһуннук тутан төттөрү-таары хачайдыбыт.

3		куурбут убаһа кутуругун , сизли синньигэс гына арааран ылан, былыргылыы ньилбиккэ (эбэтэр станокка) ууран, кыратык илитэ- илитэ илиибитинэн өөө эрийэн утах онортуубут.
4		Бэлэм 2утағы биир оттуттэн эрбэхпитинэн уонна сөмүйэбитинэн холбуу тутан олорон угаилиибитинэн бастаан өрө эрийэн таһаарбыт, онтон аллара ньиккэрийэн туьэрэн кытаатыннарабыт. Ол тумугэ ситии тахсар
5		Ситиибит бүтэһигэ синньигэс буолар.

Күрэх сорудахтарын онорууга оҕо сааһын учуоттаан оноһулар. Манна үлэни онорууга ирдэбиллэр тураллар. Ол курдук, хас биирдии сорудах оҕо билиитин, сатабылын сыаналыырга туһаайыллар.

Холобура:

Приложения 5.

Тымырдаайы	Харысхал	Панно
1. Сорудах бириэмэтигэр үлэ хаамытын аттарыы	1. Сорудах бириэмэтигэр үлэ хаамытын аттарыы	1. Сорудах бириэмэтигэр үлэ хаамытын аттарыы
2. Туттар инструменнарынан сатаан туһаныы	2. Туттар инструменнарынан сатаан туһаныы	2. Туттар инструменнарынан сатаан туһаныы
3. Схеманан үлэлии үөрэнии	3. Схеманан үлэлии үөрэнии	3. Схеманан үлэлии үөрэнии

4. Улэни хаачыстыбалаахтык толоруу, түмүктээһин	4. Улэни хаачыстыбалаахтык толоруу, түмүктээһин 5. Бэйэ ойуулаан көрүүтүнэн киэргэтии	4. Улэни хаачыстыбалаахтык толоруу, панно размерыгар сөп түбэһиннэри, түмүктээһин. 5. Бэйэ ойуулаан көрүүтүнэн киэргэтии.
---	---	---

Түмүк:

Маннык ньыма оҕо бэйэтин салайынан үлэлииригэр, айарыгар-тутарыгар кыах биэрэр. Үлэлии үөрэнэн, уопутуран, сатабыллара кэнээн, араас таһымнаах күрэхтэргэ, көрүүлэргэ, аабыларга, научнай-практической конференцияларга кыттан ситиһиилэрдэнэллэр.

Бу технологической, методическэй разработкам оҕо сатабылын сайыннараыгар, оҕо маастарстыбаҕа тахсарыгар төһүү күүс буолуо. Кыл-сиэл сатабылын кэнэтэн сайыннаран иһиэхпитин наада үөрэтии программатыгар киллэрии.

Оччобуна эрэ бу саха норуотун иһэ сутэн симэлийэн хаалбакка. Оҕо дьобурун сайыннаран, сахалыы толкуйдуурга уһуйулар. Көлүөнэттэн көлүөнэҕэ бэриллэн бара туруо.

Уһуйуллааччыларым ситиһиилэрэ:

-5международный фольклорный фестиваль «зов земли олонхо»
Лауреат1ст

-2Респ фестиваль детского творчества по надодных худ пром «Юные мастера»

-Муниципальный этап Молодые профессионалы Семенова Наташа 1м

-Региональный этап Молодые профессионалы 3м

-Респ детский онлайн конкурс нац одежды народов севера «Северное сияние» Диплом 1ст

-63с ыытыллар экс Никанорова Карина Лауреат

-Улусный конкурс «Кун чомчуук» 1м

-2респ творч конкурс Таланты земли олонхо Лауреат 2ст

-Респ конкурс моды «Бриллиантовые нотки» Лауреат 3ст

-Международный конкурс MagicMoment Гран-При

-Респ конкурс дет творч Тускул Лауреат 1ст

-5Респ конкурс молодых модельеров АйТик Диплом

-Улусный конкурс дизайна и моделирование Никанорова Карина Диплом 1ст

-Муниципальный этап ВорлдСкиллс 14+Семенова Сардаана 1м

Никанорова Карина 2м

12+ Захарова Таня 1м

- Республикаатабы “Тускул” күрэххэ лауреат,
- эдэр модельердар республикатаабы күрэхтэригэр лауреат, “Ийэ, олох таптал”
- республикатаабы күрэххэ лауреат, ворлдскиллс улуустаабы этабын кыайыылахтара.